

מפלגות הכולרות (ראה שער)

רוקח, רוקח, רוקח, היה בן אדם, שב בתל אביב ונקא את היס. עבודה זו רבה, ואין לך פנאי — הנז את שלטון המדינה למפא"י.

כשיצאו צעירי מפא"י בחשכת לילה ל- ערב הבחירות לכנסת, ידעו את מי הם מת- קיפים: את "שונא מעמד הפועלים", את "עמוד התווך של הריאקציה השחורה", בעל כרחם נתנו מחמאה כנה לאדם עליו ריכוז את כל התקפותיהם. היתה זאת הודאה מ- צד מפלגת פועלי ארץ ישראל שהיא מחשי- בה את ישראל רוקח יותר מאשר כל אדם אחר העומד מימין למפלגתו.

מפא"י לא האמינה שמנחם בגין עלול ל- עלות לשלטון בדרך הקלפי; אחרי ענין אלטלנה לא חששה גם מפני נסיון המפכני מצד זה. פרץ ברנשטיין, מנהיג הציונים- הכלליים, היה בעיניה איש ההלכה וההגה דעות. מפא"י מעולם לא פחדה מהוגי דעות אולם ישראל רוקח היה אדם שמפא"י יכלה להעריך (ולשנוא) אותו ביתר קלות: איש הארגון והמנהלה, האדם המעשי באותיות רבות.

קול אנגלי במלפון. שגאה זו היתה ישנה מאד. היא התחילה לפני 17 שנה, כש- מת ראש עיריית תל אביב, מאיר דיזנגוף. בקרב על הירושה התבלט סגן ראש העיר בן ה-39, בנו של אחד ממייסדי תל אביב. הוא לא זכה לרוב. אולם כאשר מפא"י הח- לה חונגת את נצחונה, צילצל המלפון ב- דירה בשדרות רוטשילד פינת מוא"ה, בה גר ישראל רוקח. בצד השני של הקו דיבר מושל המחוז הבריטי. הוא הביע בשם ה- נציב העליון את ברכתו למנויו כראש העיר. עם זאת נסתיימה הפרשה למשך 14 השנים הבאות.

מפא"י מעולם לא סלחה לרוקח על מינויו זה. היא לא סלחה לו גם על כל דרכו הצי- בורית. כי רוקח סימל משהו בלתי-רגיל, שסתר בהחלט את המושגים המקובלים של אז.

בימים ההם היה המאבק בין מפא"י לבין הציונים הכלליים קרב בין מפלגה שבנתה את הארץ, ובין מפלגה של עסקנים גלותיים. בידי מפא"י היתה ההסתדרות, שהיא היתה המדינה האמיתית בדרך, הרשת העצומה של ההתיישבות העובדת, ההגנה, האיגוד המקצרי עי קופת חולים והמפעלים הכלכליים. בידי הציונים-הכלליים היו מיטב הנאו- מיים על מטרות הציונות.

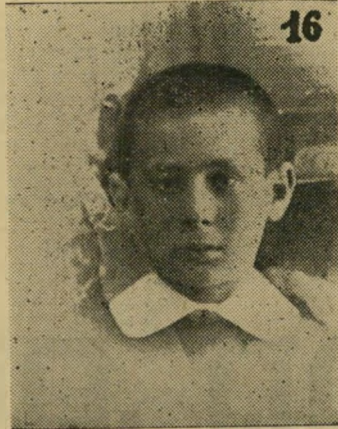
מדרגות מפלגתיות. ראש העיר היה חדש של תל אביב לא האמין בנאומים. הוא גם לא האמין במפלגות. הוא החליט ל- התחרות במפא"י בשטח שלה: במעשים. הוא הקים ארגון של ראשוני עיריות ומוע- צות ימניים, שנקרא האיחוד האזרחי. הוא ניסה לגבש כוח כלכלי, מבוסס על הפרדס- גות ושאר מפעלי היוזמה הפרטית.

1935 סגן ראש העיר במיפקד החיילים המשוחררים של הגדוד העברי הראשון סימי מלחמת העולם.

היתה זאת הדרך שהתאימה לאופיו של צבר, שהאמין כי יחסי כוחות יוכרעו בארץ, לא באספות ציוניות בשוויץ ובפולין. היא גרמה לכיבוש עמדות השובות בידי אנשי הימין. אולם היא התעלמה מגורם חשוב מאד: המאבק הפוליטי התנהל בין מפלגות שניונו מחלוקת השלל של הקרנות הציוני- יות. בה בשעה שקרנות אלה האדירו את מפא"י ושאר מפלגות שהתחרו בבחירות, נשאר האיחוד-האזרחי מקופה. רוקח נאלץ להסיק את המסקנה שהדרך לשלטון עולה במדרגות מפלגתיות. הוא התל מקדיש יו- תר ויותר שימת לב למפלגתו, האגף הימני של הציונים-הכלליים.

לא מס' 2. היו רגעים שהיה נדמה ש- ישראל רוקח אהר לרכבת.

16 ישראל רוקח. בן עשר

כשהוקמה המדינה והתקרב מועד הבח- רות לכנסת הראשונה, כבר רבים ששמשו דעכה. כמעט איש לא האמין שראש ה- עיר הממונה יחזיק מעמד בבחירות הבאות לעירייה. יודיו כבר חיפשו לו משרה כמנהל חברת החשמל. במפלגת הציונים-הכלליים דרך כוכבו של פרץ ברנשטיין, שהיה שר בממשלה הזמנית וזכה לשורה של הצלחות. היה ידוע שבגוריון מעדיף את ברנשטיין ההולנדי, בעל המוג הנות, על רוקח, הצבר הנוקשה והתקיף. הציונים-הכלליים ניגשו לחיבור רשימת מועמדיהם, העמידו את ברנשטיין במקום ה-

1944 ראש העיר בלוית הנציב העליון, לורד גורס, שבא לביקור נימו- סין לפני בית העירייה בתל אביב.

ראשון. רוקח לא היה מוכן להיות מס' 2, סרב להיכנס בכלל לרשימה.

פשר הדבר היה, למעשה, פרישה מן החיים הפוליטיים.

ברגע זה של מפנה, בקרו בדירתו ה- מרוחת אך הבלתי-מפוארת של ראש העיר, משלחת של עסקני-המפלגה הצעירים יותר, שהיו רובם צעירים בצה"ל. הם דרשו ממנו במסגרת שיכנס לכנסת. אפילו במחיר ויתורו על המקום הראשון במפלגה.

אחרי הפצרה רבה נכנע רוקח — אחד

המקרים הנדירים בהיו נכנע לדעתם של אחרים. **אור ער הצות.** מאותו רגע החלו חיים חדשים לרוקח. בכנסת בא במגע הדוק, זו הפעם הראשונה בחייו, עם יריביו. הוא נת- גלה להם כאיש חדש. הוא נתגלה כאיש חדש גם לידידיו ולמפלגתו.

הציונים-הכלליים בכנסת היו אנשים חס- רינסיון בכל מאבק עם אנשי מפא"י, חתי- קי השלטון והמינהלה, היתה יום על ה- תחתונה. הם יכלו לנאום במליאה, אולם ב- ועדות הקטנות, בהן מוכרע גורל החוקים, שלטו אנשי סולל-בונה והאיגוד-המקצועי. בהתי זה נתגלה רוקח כסלע שאין להתי- ז. כושר העבודה שלו העמיד בצל את כל מה שהיה ידוע עד כה בימין. הוא לא רק המשיך לנהל כמעט לבדו את עיריית תל- אביב (שם לא יצא כמעט צ'ק מבלי שיעבור תחת ידיו של ראש העיר), אלא הפך גם ה- איש הבולט בוועדה-הכספים.

משהיה לשר עוד גברה קדחת-העבודה שלו. סיפר משה מורחי, נהגו זה 15 שנה: לפני שהיה שר, היה נוהג לפעמים לבדו מירושלים לתל אביב. מאז חדל גם מכך — כדי ל- קיים "ישיבות" בשעת הנסיעה.

יום העבודה הרגיל של השר מתחיל ב- שעה שש בבוקר, כשהוא עובר במיטתו על העתונים. בשעת ארוחת הבוקר כבר נערכת התייעצות של שרי הציונים-הכלליים, המת- גוררים כולם במלון עדן. ב-8.30 נכנס רוקח למשרדו, עובד עד ארוחת הצהריים. רק ל- עתים רחוקות הוא עולה לחדרו לנות ל- חצי שעה. לרוב הוא ממשיך בעבודתו, עד קרוב לחצות. בימי הכנסת אין הוא עולה למיטתו אלא בשעה אחת אחרי חצות.

הסדר אינו שונה גם כשהוא בביתו בתל- אביב, בחיק משפחתו. בחדר העבודה שלו דולק האור בליל שבת עד אחרי חצות. ב- שבת הוא נוהג לקום יותר מאוחר, אולם גם

אותם הביתה ברגל, שוטפת לא פעם את הרצפות מתקנת את הגרביים (מחייכת היא: "אין לי אמביציה להיות עקרת בית, זה רק מחוסר ברירה!")

הוצא את הידיים מן הכיסים! אורח-החיים זה לא סיגל את ישראל רוקח להיות מגינם של בעלי הרכוש הגדול. חבי- ריו במפלגה, ששכחו כי רוקח הוא שיום לראשונה את חוק הקפאת שכר-ההרירה בימי המנדט, הופתעו כשקרא לא מככר לעבר בעי- ליה-התעשייה: "אתם מעוניינים רק ברווחים!" התלונן חבר-הכנסת שמעון בזרנו, בעל בית- חרושת עסיס: "מה אתה רוצה? רוקח מת- אים למפלגה סוציאליסטית!"

השקפתו הציונית-כללית אינה נובעת מ- השתייכות מעמדית, אלא מתוך נטיה אי- שית — רוקח מאמין ביזמה האישי, סבור כי כבוד הפרט הוא יסוד חיי החברה. אמנה זו מתבטאת בהתנהגותו האישית. כשנכלא בלטרון ביחד עם שאר מנהיגי הישוב, אחרי השבת השחורה, עורר בגאותו הסבעית את קנאת המנהיגים האחרים. כשפנה אליו ראש הבולשת, זרק רוקח לעברו מבט של בוז, כינון בין שיניו: "הוצא את ידך מן הכי- סים כשאתה מדבר עם ראש-העיר!"

כשסבור רוקח כי כבודו נפגע, עשוי הוא לנקוט עמדה קיצונית. לא פעם חדל לדבר עם דוד בגוריון מסיבה זו, נמנע מלהופיע ב- ביתו אפילו במסיבות רשמיות. לעומת זאת יש לו נקודה חלשה: ילדים. כשביקר לאחרונה באילת שמע מפג הגננת כי 17 ילדי הגן במקום סובלים מחוסר תפוזים, כעבור יומיים הגיע משלוח של פרי הדר לילדים.

חיוך קפא על שפתיים. ב-1950 נערכו הבחירות לעיריות. הם גרמו למפולת, הפכו את הציונים-הכלליים למפלגה השניה במדינה. נצחון זה, שנוקף במידה רבה על חשבונו האישי של רוקח, סכל את הדרך ל- נצחון מפלגתו בבחירות לכנסת השניה. היה

1946 שערי מחנה-הריכוז נפתחים — ישראל רוקח ואברהם קריניצי, ראש עיריית רמת-גן, חמש דקות אחרי יציאתם ממחנה לטרון, שם בילו תקופת מעצר יחד עם עובד בן-עמי, ראש עיריית נתניה. כתגובה על תליית הסרג'יניטים.

יום זה מוקדש לתיקים — רוקח מקפיד על כך שבבואו לעבודה ביום ראשון ידע כי עבודת השבוע הקודם נגמרה.

עקרת-בית מחוסר ברירה. גם ב- התנהגותו האישית לא דמה רוקח למנהיג "המאה השחורה". הוא גר בדירה שכורה, יש לו פחות חליפות מאשר לכל חבר כנסת אחר. לעומת אחיו, עשיר מופלג, נשאר הוא ה"קבצן" במשפחה, האיש חסר-הרכוש החי על משכורתו — 252 ל"י, אחרי ניכוי ה- מיסים.

בחייו הצנועים מצא רוקח שותפת אי- דיאלית באשתו. אסתר רוקח, אשה תכולת- עין זקופת קומה ויפת-תואר, בתו של רופא-השיניים ד"ר אפשטיין, נולדה בליטא, גדלה בגרמניה — כפי שמעיד המבטא ה- גרמני המובהק שלה. בהעדר חיי משפחה סדירים, מקדישה אשת השר את עיקר זמנה למוסד לילדים נכים ולמפעלים דומים. בנותיה, לוייה (19) ועירי (15) למדו ב- בית-הספר העממי. היא עצמה קונה את צרכי הבית בצרכנית פקידה הענייה, לביאה

• בבית השייך למבקר-הטכנות 1999רט.

שרת התחיל! בניגוד לברנשטיין, איש הגימסטים. לא היסט רוקח אף לרגע לני-